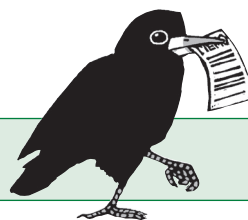

Korte Mededelingen

Welke vogel is dit?

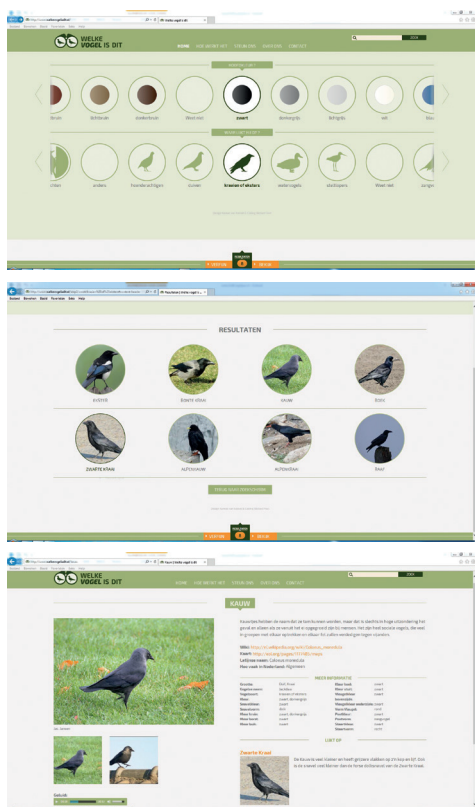
Sinds enige maanden is er een nieuwe vogelsite actief: 'Welke vogel is dit?' (<http://www.welkevogelisdit.nl>). De website is vooral bedoeld voor wandelaars en natuurliefhebbers die geen verstand hebben van vogelsoorten. Dat is in Nederland een grote groep mensen: ze zien een vogel, maar hebben geen idee wat het is. Natuurlijk bestaan er vogelgidsen in allerlei soorten en maten, maar die zijn niet altijd bij de hand en voordat men de goede bladzijde gevonden heeft is de vogel al gevlogen.

Gerard Brinkman – zelf enthousiast amateur-vogelkijker – heeft voor deze mensen een website ontwikkeld, waarmee leken op een gemakkelijke manier kunnen vaststellen

wat ze gezien hebben. Je kijkt goed naar de vreemde vogel, voert kenmerken in en de site doet een suggestie wat het zou kunnen zijn. Het is de bedoeling alleen kenmerken te gebruiken, die echt gezien zijn. Dat zijn bijvoorbeeld de kleur van de poten of de vorm van de snavel. Uiteraard spelen de hoofdkleur en de vorm van de vogel een belangrijke rol. Uit de getoonde vogelsoorten kan vervolgens de juiste aangeklikt worden. Er verschijnt een pagina met meer foto's, geluidsfragmenten en informatie over de vogelsoort. Ook wordt de soort vergeleken met andere vogels die er veel op lijken en zo wordt de gebruiker gewezen op de verschillen.

Uiteraard kan de website thuis achter de computer gebruikt worden. Maar ook in het veld als er een tablet of mobieltje mee is en er voldoende bereik is, kan ter plekke gezocht worden.

Het lijkt erop dat de website voldoet aan een behoefte. In de eerste vier maanden zochten er al 40.000 bezoekers naar de juiste vogelsoort. Ook kwamen er dagelijks vragen binnen van mensen die een zelfgemaakte foto opstuurden en zeker wilden weten of hun zoektocht tot de juiste vogel had geleid. De site bevat nu circa 330 West-Europese vogelsoorten, maar deze zal nog uitgebreid worden. Ook wordt er hard gewerkt aan een Engelse vertaling, die bij het verschijnen van dit nummer waarschijnlijk al actief is. Deze Engelse versie van de website is te vinden op: – hoe kan het ook anders – <http://www.whatbirdisthis.org>.

Voorbeelden van de website 'Welke vogel is dit?'. De start (invalscherm), het scherm na invullen van de kenmerken (met de resultaten) en dat met de beschrijving van de gekozen soort: de Kauw.

Meer dan 300 nestkasten in Boxmeer en Omstreken

In het najaar van 2002 plaatste de Vogelwerkgroep Boxmeer en Omstreken de honderdvijftigste nestkast (*het Vogeljaar* 51(4):179). Onder de bezielende leiding van Huub Thoonen zetten vijftien vrijwilligers en begunstigers van de in 1985 opgerichte vogelwerkgroep zich er al jaren voor in dat de regio een gezond roofvogelbestand krijgt. Inmiddels zijn er al meer dan driehonderd kasten geplaatst. Thoonen ontwikkelde ook de 'Thoonen Steenuilen Nestkast' (met ventilatierooster die later door Vivara in productie werd genomen). 'Behalve voor de Steenuil

	Torenvalk	Kerkuil	Steenuil	Bosuil	Slechtvalk
Totaalaantal kasten (2012)	75	68	135	15	11
Aantal kasten bewoond (2012)	20	11	65	7	3
Aantal uitgevlogen jongen (2012)	80	38	198	14	10
Aantal uitgevlogen jongen (2011)	49	21	184	15	9

Tabel 1 - Overzicht van de resultaten van 2012 en de vergelijking van het aantal uitgevlogen jongen in dat jaar ten opzichte van 2011.

hebben we de afgelopen jaren kasten opgehangen voor Bosuil, Torenvalk, Kerkuil en Slechtvalk,' aldus Huub Thoonen. Hij weet veel wetenswaardigheden over de lotgevallen van zijn nestkasten te vertellen. Verscheidene keren heeft noodweer het afgelopen jaar 'flink' huisgehouden. Een zware storm op 8 december 2011 zorgde voor veel schade aan de nestkasten van de werkgroep. Verscheidene torenvalkkasten begaven het. De storm bezorgde veel extra werk. Toen net alles hersteld was, kwam er wederom extreem weer, code oranje op 3 januari 2012 en voor 5 januari 2012 waarschuwde het KNMI opnieuw voor een zware storm. Op donderdag 10 mei 2012 was er een windhoos. Deze trok in enkele minuten een spoor van vernieling. De ravage rondom Overloon was enorm. In de omgeving werden bomen – met daarin onze nestkasten – ontworteld. Er was ook wateroverlast en stormschade in de regio Boxmeer op 23 mei 2012. Het noodweer, dat over grote delen van het Land van Cuijk trok, zorgde op sommige plekken in Boxmeer voor veel overlast. De brandweer moest onder

meer uitrusten voor wateroverlast. Ook kwamen diverse meldingen binnen van omgevallen bomen. Er kwamen flink wat meldingen binnen van schade aan de nestkasten. Deze moesten het flink ontgelden.

Boerenlandvogels worden tegenwoordig verder in het nauw gedreven. De koude winters van 2009, 2010 en 2011 zorgden al voor een extra afname van bijna 10%. Nu lijdt de kwaliteit van de broedhabitat sterk onder de grote opkomst van maïs voor onder andere biogasinstallaties. Daardoor brokkelt het bolwerk van de Kerkuil landelijk aan alle kanten af. In ons gebied rondom Boxmeer hadden wij daarentegen toch een flinke stijging van de Kerkuil ten opzichte van 2011. Speciale vermelding: twee broedgevallen in één broedruimte, namelijk een Kauw en een Kerkuil brachten beide hun jongen groot. Het aantal Steenuilen nam in den lande, onder andere door het verlies van goede broedhabitat, in de afgelopen decennia sterk af. Op veel plaatsen zijn echter gerichte maatregelen genomen om verdere achteruitgang te voorkomen. In het werkgebied was er dan ook een

De Vogelwerkgroep Boxmeer en Omstreken plaatst de driehonderdste nestkast.
Foto: Willem Buurman.

De verbeterde uitvoering van de steenuilenkast met preventie tegen binnendringen van prederende zoogdieren. Foto: Wim Smeets.

lichte stijging in het aantal uitgevlogen jonge Steenuilen ten opzichte van 2011.

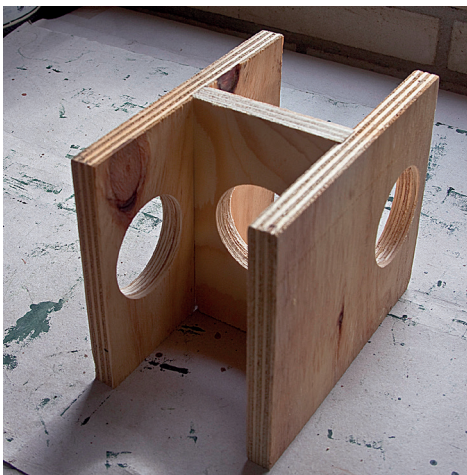
De afname van het aantal Torenvalken is voornamelijk te wijten aan het gebrek aan voedsel. Ook in de kwaliteit van het voedsel ligt waarschijnlijk een oorzaak hiervoor. Door gebrek aan vitaminen die nodig zijn om eieren aan te maken, vindt er géén eileg plaats. Het verklaart enigszins de achteruitgang van het aantal Torenvalken over 2010 en 2011. Het jaar 2012 geeft weer enige hoop voor de toekomst. Er is een flinke stijging te zien ten opzichte van 2011 (Tabel 1).

Medewerkers van Tennen plaatsten, op initiatief van de Vogelwerkgroep Boxmeer, op 18 januari 2012 een slechtvalkkast in een hoogspanningsmast, veertig meter hoog, in het Land van Cuijk. Een mast waar het slechtvalkenpaar al drie jaar pogingen heeft ondernomen om tot broeden te komen. Radio, tv en Maasdriehoek besteedden er volop aandacht aan.

Bijzonder enerverend en net zo spannend en was het plaatsen van de slechtvalkkast bij Geelen Beton te Wanssum met dien verstande dat wij dat nu zelf moesten doen. Ed, Huub en Piet Voesten (medewerker van Geelen Beton) moesten onderdeel voor onderdeel 35 m

hoog aan een touw naar boven takelen. Boven op een bordes van slechts één meter breed met een leuning eromheen werd de nestkast in elkaar geschroefd en op zijn plaats gezet op de, door het bedrijf zelf gemaakte, ijzeren constructie.

De leden van de werkgroep beheren alle driehonderd geplaatste nestkasten voor roofvogels. Naast Thoonen trekken met name Ed van der Zwet, Willem Buurman en Harry van Raay hiervoor regelmatig op pad. 'We hebben de kasten zelf gebouwd en ze zijn – op een enkele uitzondering na – ook door ons zelf geplaatst,' legt Thoonen uit. Collega-werkgroeplid Servee van Strijp voorziet de handgemaakte kasten van een duurzame dakbedekking. Ook het onderhoud van kasten waar het 'broed' is uitgevlogen (een najaarsklus), nemen de vrijwilligers voor hun rekening. Peter Albers heeft de kasten keurig in kaart gebracht. Dat is handig tijdens de controle- en onderhoudsronde. 'Daarnaast houden we de broedgegevens bij. Daarvoor bezoeken we elke kast drie keer per jaar en bij kasten waar nog geen broedsucces is, komen we twee keer per jaar.' 'Werkgroeplid

Het dubbele tussenschot voor steenuilenkasten. Foto: Wim Smeets.

De nestkasten zijn verkrijgbaar via Huub Thoonen. Eventueel is ook het plaatsen van kasten mogelijk tegen een bescheiden onkostenvergoeding. De werkgroep kan ook ondersteuning goed gebruiken. Begunstigers zijn uitermate welkom. Bel voor informatie over de Vogelwerkgroep Boxmeer en Omstreken naar: H.T.F. Thoonen, (0485) 57 72 37 (bij voorkeur na 18:00 uur).

Jan Jaegers neemt de administratie hiervan voor zijn rekening. De jaarlijkse nieuwsbrief wordt samengesteld door Linda Jansen. 'Wij doen veel dingen met elkaar, de saamhorigheid is heel goed,' aldus Thoonen.

Verbeterde kast voor Steenuilen

In *het Vogeljaar* 48(21) werd al eens aandacht besteed aan de 'Thoonen steenuilennestkast'. Deze kast was erg succesvol, maar bleek na een aantal jaren toch duidelijk aan verbetering toe te zijn. De oorzaak waren vooral de oprukkende marters. Ook in de omgeving van Boxmeer werden steeds meer Steenuilen in hun kast door Steenmarters verrast en opgegeten. Om dit te voorkomen heeft Thoonen een verbeterde steenuilennestkast gemaakt. Deze heeft een dubbel tussenschot. Tussen de tussenschotten kan ook nog een extra hindernis voor de Steenmarter worden geplaatst, zodat het voor deze predator onmogelijk wordt de kast binnen te dringen. Ook de ventilatie is nog meer bevorderd. De kasten bleken in de praktijk altijd nat te zijn. Aan de beide lange zijden is daarvoor een sleuf aangebracht, onder het deksel. Daardoor kan de bodem van de kast beter uitwasemen. Voor de ingang van de nestkast is een balkon aangebracht. Dat is gedaan om de kans te verkleinen dat de juveniele Steenuilen naar beneden vallen.

WS

Vergiften wij weer onze eigen natuur?

Door het toepassen van vergiften op grote schaal dreigt een belangrijk deel van de Nederlandse natuur te verdwijnen. Roofvogels, zoogdieren en insecten worden ernstig bedreigd. De Nederlandse autoriteiten laten het gebruik van verscheidene vergiften nog steeds toe. Natuurorganisaties komen in opstand. Een groot probleem vormen twee typen vergiften: *rodenticiden* en *neonicotinoiden*. Het eerste wordt gebruikt voor de bestrijding van lopend ongedierte (ratten, muizen, enzovoort) die schade veroorzaken. Het tweede wordt gebruikt om insecten te bestrijden die gewassen kunnen schaden. Van het einde van de jaren vijftig tot in het begin van de jaren zestig van de vorige eeuw werd het veelvuldige gebruik van DDT de Nederlandse natuur bijna noodlottig. Roofvogels waren zo goed als verdwenen en er was bijvoorbeeld ook geen kikker meer te bespeuren. Het lijkt erop dat wij opnieuw een

zelfde kant uit zullen gaan.

Rodenticiden worden voornamelijk gebruikt aan de buitenkant van gebouwen en in maïsvelden. Het vergif wordt in inloopvallen gestopt. De passerende muizen of ratten lopen naar binnen, eten het vergif en gaan eraan dood. Vaak worden zij gepakt door roofdieren voor wie de versufte rat of muis een makkelijke prooi is. Het vergif hoopt zich op in hun lichaam. Zo ontstaat 'doorvergiftiging'. Als zij een paar van deze vergiftigde prooidieren verorberd hebben sterven zij er ook aan. Het Kenniscentrum Dierplagen (KAD) is begin 2013 gestart met onderzoek naar de aanwezigheid van dieren in relatie tot het gebruik van kisten met lokaas rondom gebouwen. Het KAD hoopt medio dit jaar met de eerste resultaten naar buiten te zullen komen. Vanaf 1 juli 2014 laat het College voor de Toelating van Gewasbescherming en Biociden het gebruik in de open lucht van rodenticiden op basis van anticoagulantia niet meer toe. Het besluit is genomen op grond van het te hoge risico voor doorvergiftiging van niet-doelwit organismen zoals roofvogels en zoogdieren en omdat de werkzame stoffen als persistent, bioaccumulerend en toxisch zijn beoordeeld. Aan Inspectie Leefomgeving en Milieu (ILT) – die belast is met de handhaving op het gebruik van biociden – werd verzocht om niet direct handhavend op te treden, maar een overgangsperiode in te stellen. Bij navraag bij ILT bleek dat zij een overgangsperiode in acht zullen nemen, waarbij gedacht wordt aan een periode van drie jaar. Dat betekent dat de vergiftiging nog minstens drie jaar doorgaat! Zaadveredelingsbedrijven besproeien tegenwoordig hun zaden met een vergif, dat zich als een mantel om het zaad heen zet. Als het zaad in de bodem komt, komt het gif later in het oppervlaktewater terecht. Daarnaast bevat het gewas zelf ook dit vergif doordat het dit gif uit de grond opneemt. Dieren die van dit gewas eten of de grond diertjes eten die dit vergift bevatten, of in het oppervlaktewater leven, sterven er op den duur aan. Dit is de oorzaak van de opmerkelijke achteruitgang van bijesoorten en vogelsoorten. Vogelbescherming Nederland is geschrokken door het onderzoek van de Radboud Universiteit en Sovon dat de relatie aantoonde tussen de aanwezigheid van het gewasbeschermingsmiddel imidacloprid in het oppervlaktewater en de achteruitgang van vogels. Het onderzoek is 7 juli 2014 in het toonaangevende tijdschrift *Nature* gepubliceerd. Vogelbe-

Een vergiftkast bij een bakkerij. In de kast wordt rodenticide gebruikt om ongedierte te bestrijden.
Foto: Wim Smeets.

scherming roept de politiek op per direct het middel imidacloprid, een neonicotinoïde, te verbieden. Ook roept ze op andere middelen met neonicotinoïden op grond van het voorzorgsprincipe tijdelijk te verbieden tot onderzoek bewijst dat de risico's hiervan zijn uitgesloten.

Eerder was al bekend dat er sterke aanwijzingen zijn dat neonicotinoïden een rol spelen in de bijensterfte. Het onderzoek dat in *Nature* is gepubliceerd, geeft directe bewijzen dat ook de teruggang van verschillende vogelsoorten in verband moet worden gebracht met het gebruik van neonicotinoïden.

Het onderzoek in *Nature* concentreert zich op de algemene insectenetende vogels, waaronder veel vogels van het boerenland. Vogels die leven op het boerenland, hebben het al moeilijk: sinds de jaren zestig van de vorige eeuw is het aantal met zestig procent afgenomen. Waar eerst tien vogels op één hectare leefden, zijn dat er nu nog maar vier. Door de steeds intensievere landbouw is er nauwelijks voedsel in de vorm van insecten en is er weinig plek om te schuilen en te broeden.

Achteruitgang groter bij gebruik imidacloprid

Naar nu blijkt is die achteruitgang in gebieden waar hoge concentraties imidacloprid in het oppervlaktewater worden aangetroffen nóg groter. Het gaat dan om soorten als Veldleeuwerik en Boerenzwaluw. In de Nederlandse landbouw worden honderden verschillende gewasbeschermingsmiddelen gebruikt. Dit onderzoek geeft aan dat we niet goed weten wat de langetermijngevolgen van deze middelen zijn voor de natuur en de volksgezondheid. De eerste signalen van schadelijke gevolgen komen vaak pas aan het licht als het middel langere tijd is toegepast. Zo wordt imidacloprid al ruim vijftien jaar in Nederland toegepast.

Vogelbescherming wil daarom, buiten een verbod op imidacloprid, dat in de toelatingseisen voor gewasbeschermingsmiddelen de verplichting tot langjarige monitoring van mogelijke schadelijke effecten op het ecosysteem en de volksgezondheid wordt opgenomen.

Daarnaast pleit Vogelbescherming voor een goede handhaving van de normen voor de verschillende insecticiden en overige gewasbeschermingsmiddelen. Zo blijkt uit metingen door waterbeheerders dat de wettelijke normen op grote schaal worden overschreden. Er zijn gevallen bekend waarbij tienduizend keer meer imidacloprid is aangetroffen dan de norm toestaat. Daar worden onvoldoende consequenties aan verbonden en dat moet zo snel mogelijk veranderen.

WS